

повинна відображатись певна *інваріантна* частина федеральних державних вимог (або державного стандарту дошкільної освіти), яка має реалізовуватись в дошкільних закладах, що мають ліцензію на дошкільну освіту; визначено *універсальний зміст* дошкільної освіти з метою збереження єдиного освітнього простору на території РФ та наближено до розумного мінімуму реалізації в умовах звичайного дитячого садка; а також до *інваріантної* частини пропонується розробити *варіативну* для різних типів дошкільних закладів з посиленням окремих нахилів розвитку дітей, означенням меж перевищення федеральних державних вимог; визначенням місця знань, умінь і навичок; розрахунком всіх можливих ресурсів; оцінкою результатів засвоєння програми; наступністю ступенів освіти; методологічним підходом, який забезпечить форму організації діяльності, що відповідає дошкільному віку (на місце занять – гра як повноцінний вид діяльності дітей [2: 14].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, підготовка майбутнього вихователя до формування математичних уявлень у дошкільників потребує не пристосування старих програм, не латання дірок, а нового підходу до їх написання і впровадження, які б відповідали сучасним вимогам дошкільної освіти в Україні. Стратегічними напрямками математичної освіченості майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу в ХХІ столітті виступає модернізація змісту “математика для кожного”, яка характеризується: спрямуванням на використання гуманітарного, семантичного і синтаксичного підходів щодо укріплення і розвитку особистісних характеристик; розробкою відповідних форм організації математичної підготовки у вищій педагогічній школі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Использование образовательной технологии “Школа 2100” в обучении математике младших школьников. http://revolution.albest.ru/pedagogics/00004445_0.html.
2. Федина Н. Некоторые аспекты разработки примерной основной общеобразовательной программы дошкольного образования // Дошкольное воспитание, 2008.– №8.– 13-15.

УДК 378. 016: 808.5

С.Д. Дем’яненко

ФОРМУВАННЯ МОВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА МАТЕРІАЛІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ “ДИТЯЧА РИТОРИКА”

У статті викладено завдання, зміст, тематичний план лекційного та практичного курсу “Дитяча риторика”. Запропоновано перелік літератури до даного курсу, розроблено критерії поточного оцінювання знань студентів за вимогами кредитно-рейтингової системи та намічені завдання щодо його вдосконалення.

In this article is stated tasks, contents, thematically plan of lecture and practical course “Nursery rhetoric”. The list of literature is suggested. It is designed criterion rurrent maks know ledges students for requirements’ bolonskiy of the system and tasks are marked for improvement.

Постановка проблеми. У сучасних умовах демократизації та гуманізації суспільства особливо актуальними є питання зростання вимог до особистості та професійних якостей вихователя. На сьогоднішній день суспільству необхідний педагог, який володіє мистецтвом взаємодії з дітьми, колегами, батьками, який уміє передбачити труднощі, проблеми та прогнозувати результати, оперативно знаходити оптимальне педагогічне рішення в нестандартних ситуаціях, використати організаційні міри замість дисциплінарних. Актуальність піднятої проблеми вбачається у тому, що сучасним дітям потрібні сучасні педагоги, які забезпечать особистісно-орієнтовану взаємодію з дошкільниками.

Реалізацію поставленої проблеми вирішить підвищення комунікативної компетенції педагогів, високий рівень їхньої культури спілкування, формування якої є одним із важливих завдань професійного становлення вихователя дітей дошкільного віку та особливостей його саморозвитку та самовиховання. Стихійне формування мовно-комунікативної культури педагога інколи призводить до авторитарного стилю спілкування, напруженості у відносинах між вихователем і дитиною, до емоційного неблагополуччя і виникнення міжособистісних конфліктів. Тому в практиці має місце невідповідність між вимогами, які ставляться до вихователів і їхніми особистісними та професійними можливостями. Для реалізації поставлених часом і суспільством нових вимог до практичних і професійних навичок, підвищення рівня комунікативної компетентності педагогів, необхідним є пошук нових рішень у системі професійної мовно-комунікативної підготовки майбутніх фахівців, удосконалення механізмів, які регулюють їхню мовно-комунікативну діяльність.

Організація мовно-комунікативної діяльності майбутніх фахівців в умовах університетської освіти передбачає засвоєння студентами знань про мову, мовлення, комунікацію, набуття ними власного мовленнєвого досвіду, спрямованість особистості до саморозвитку і саморегуляції, формування самосвідомості як передумови самостійності в оволодінні професійними мовленнєвими вміннями, що супроводжуються відповідними корегуваннями, підвищенням рівня професійної зрілості під час оволодіння різними мовленнєвими функціями.

Загальний мовленнєвий розвиток студента визначається якісним рівнем його мовленнєвої діяльності, яка виявляється у його професійній діяльності, в самореалізації, досягненні поставленої мети, осмисленні сутності професійної мовленнєвої діяльності, вмінні налагоджувати контакти з оточуючими.

У проблематиці, яка стосується характеристики чинників, які сприяють успішному розвитку мовно-комунікативних здібностей студента, провідними є погляди Л.Виготського, І.Зимньої, І.Зязюна, О.Киричука, А.Капської, О.Леонтєва, Л.Нечепоренко, Г.Сагач, В.Семиченко, Н.Тарасевич та ін., які наголошують на об'єктивній потребі та наявності можливостей формування даного важливого компонента педагогічної майстерності.

Аналіз наукових досліджень показує, що проблему професійно-педагогічного спілкування розкрито в низці педагогічних праць Г.Балла, М.Боришевського, Н.Коломинського та ін.

Професійна діяльність вихователя дошкільного навчального закладу є мало вивченою. До її розробки свої погляди спрямовували Н.Кузьміна, Е.Панько, І.Бех, О.Кононко, К.Крутий, В.Кузьменко та ін.

Мета статті – розкрити значення курсу “Дитяча риторика”, який є визначальним у формуванні мовно-комунікативної компетентності студентів із спеціальності “Дошкільне виховання” освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр”, які навчаються за вимогами кредитно-рейтингової системи. Презентування навчально-тематичного плану, завдань, змісту лекційного та практичного курсу, результатів його ефективності, щодо розвитку мовно-комунікативної компетенції студентів.

Отже, пропонуємо робочий тематичний план навчальної дисципліни “Дитяча риторика” розробленої за вимогами кредитно-рейтингової системи.

1. Загальна кількість годин – 54; тижневих – 1 година; шифр та назва спеціальності – 6.010101 “Дошкільне виховання”; освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр.

2. Характеристика навчального курсу: обов'язковий; рік підготовки – 3; семестр – 5; лекції (теоретична підготовка) – 8 годин; практичних (семінарських) – 10 годин; самостійна робота – 36; консультації – 2 години; форма контролю – залік.

Мета курсу – ознайомлення студентів із основами риторики як науки та з системою роботи щодо особистісно-орієнтованої взаємодії педагогів із дітьми в дошкільному навчальному закладі.

Завдання.

1. Розвиток природних ораторських здібностей студентів; засвоєння основ ораторського мистецтва.
2. Формування уявлень у студентів про розвиток особистості дитини, її комунікативних здібностей.
3. Формування у студентів умінь і навиків практичного використання методів і прийомів навчання риториці, розвитку комунікативної діяльності дітей дошкільного віку, які передбачають реалізацію наступних завдань:
 - збудження та підтримання інтересу в дітей до оточуючих людей та виховання почуття взаємоповаги, взаємодовіри;
 - створення ситуацій, які дозволяють дитині проявити та розвивати свої індивідуальні здібності;
 - розвиток адекватної оцінювальної діяльності, спрямованої на аналіз, як власної поведінки, так і вчинків оточуючих людей;
 - навчання дошкільників мистецтву спілкування в різних формах і ситуаціях.

Тематичний модуль 1.

Тема 1. Предмет і завдання риторики. З історії розвитку риторики як науки. Лекцій – 2 год., семінарських – 2 год., самостійна робота – 6 год., всього – 10 год.

Тема 2. Види красномовства та сфери його застосування. Підготовка промови та культура оратора. Лекцій – 2 год., семінарських – 2 год., самостійна робота – 6 год., всього – 10 год.

Тематичний модуль 2.

Тема 3. Психолого-педагогічні особливості засвоєння дітьми функції мовлення. Лекцій – 2 год., семінарських – 2 год., самостійна робота – 10 год., всього – 14 год.

Тема 4. Основні напрямки педагогічної роботи з навчання дошкільників риторики. Лекцій – 2 год., практичних – 4 год., самостійна робота – 10 год., всього – 14 год.

Зміст лекційного курсу

Лекція 1. Предмет і завдання риторики. З історії розвитку риторики як науки.

- Поняття риторики. Предмет і завдання курсу. Історія розвитку риторики (ораторське мистецтво давнього світу: Давнього Сходу, Давнього Єгипту, Давньої Індії, Давнього Ірану, Давнього Китаю). Античне ораторське мистецтво (Давня Греція, Римський період, красномовство біблійних проповідників, красномовство в Старому Завіті, Новому Завіті, в Середні Віки, візантійська риторика, розвиток риторики на Заході. Риторика в Європі нового часу.
- Розвиток риторики в Україні.

Лекція 2. Види красномовства та сфери його застосування. Підготовка промови та культура оратора.

- Академічне красномовство. (Політичне красномовство. Судове (юридичне) красномовство. Церковне та суспільно-побутове красномовства).
- Типи промови за знаковим оформленням та закріпленням (промови, які читають за конспектом, які готують заздалегідь, але не вчать напам'ять, які готують заздалегідь і вчать напам'ять, імпровізовані промови(експромти)).
- Методика та етапи підготовки промови (промова як дослідження, вибір теми, складання плану, процес збирання матеріалу, запис промови, розмітка тексту знаками партитури, тренування).
- Структура ораторського твору (вступ, основна частина, висновки). Логічні та емоційні основи промови (логічні докази автором своєї правоти, психологічні докази автором своєї правоти). Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора (художньо-словесний образ і закони його створення, поняття про художній образ, звуковий рівень тексту, лексичний рівень тексту, синтаксичний рівень тексту, стилістичний рівень тексту, стиль ораторського твору).

Лекція 3. Психолого-педагогічні особливості засвоєння дітьми функції мовлення.

- Проблема функціонального значення слова та його засвоєння дітьми дошкільного віку.
- Характеристика функціонального значення слова в практиці дошкільних закладів. Основні функції мовлення. Номінативна, семантична функції мовлення. Внутрішній план мовлення. Егоцентричне мовлення. Комунікативна функція мовлення. Структурні компоненти комунікативної функції мовлення. Знакова функція мовлення.
- Специфіка засвоєння дітьми дошкільного віку функціонального значення слова.

Лекція 4. Основні напрямки педагогічної роботи з навчання дошкільників риторики.

- Значення риторики в розвитку дитини. Основні принципи організації навчання риторі дошкільників. Розвиток мовленнєвих умінь у дітей дошкільного віку (п'ятий, шостий, сьомий роки життя).
- Зміст курсу навчання дітей риториці. Світ дорослих людей (розвиток потреби спілкуватися з дорослими). Розвиток потреби спілкуватися з ровесниками. Секрети успіху спілкування (мови спілкування; навички спілкування із зовнішнім світом). Мовленнєвий етикет (форми спілкування: подяка, привітання, прощання, звертання, прохання, пробачення). Мистецтво спору та діалогу (міні-діалоги, мовленнєві формули спілкування). Розвиток зв'язного мовлення (логічний аспект риторики).
- Засоби, основні методи, прийоми та організаційні форми роботи з навчання дітей риториці.
- Планування занять та ігор із риторики у дошкільному навчальному закладі.

Зміст семінарського курсу

Семінар 1. Значення знань із риторики для професійного зростання педагога.

- Використання історичного досвіду мистецтва слова.
- Витоки давньоукраїнського красномовства.
- Київські школи риторики.
- Розвиток українського риторичного слова.
- Використання знань із риторики у процесі навчання і виховання підростаючого покоління.

Література: 1, 3, 17, 32, 38, 44, 47.

Семінар 2. Характеристика видів промов та особливості їх підготовки.

- Різноманітність промов та їх характерні риси.
- Особливості підготовки промовця до читання твору.
- Основні структурні компоненти ораторського твору.
- Використання логічних, емоційних прийомів та елементів художності в мові оратора.
- Використання знань про правила підготовки промов та культуру оратора у роботі вихователя дітей дошкільного навчального закладу.

Література: 1, 2, 3, 5, 8, 11, 18, 21, 33, 34, 37, 39, 43, 45, 49.

Семінар 3. Проблеми функціонального значення одиниць мови та особливості їх засвоєння дітьми старшого дошкільного віку.

- Особливості засвоєння значення слова дитиною в практиці ДНЗ. Дослідження даної проблеми у працях психологів і педагогів.
- Характеристика функцій мовлення дітей старшого дошкільного віку.
- Дослідження особливостей засвоєння дітьми одиниць мови у ДНЗ.
- Вивчення особливостей особистісно-орієнтованої взаємодії дорослих і дітей у процесі навчально-виховної роботи у ДНЗ.

Література: 4, 7, 10, 13, 14, 16, 20, 23, 25, 26, 28, 30, 40, 41, 42.

Семінар 4. Організація роботи у ДНЗ з навчання дітей старшого дошкільного віку риториці.

- Значення риторики для навчання, виховання і розвитку дитини.
- Основні принципи організації навчання дітей з риторики.
- Основні напрямки роботи.
- Завдання та зміст роботи з риторики дітей 5-6 років життя.
- Засоби навчання дітей.
- Методи і прийоми навчання. Особливості організації занять.

Література: 6, 7, 9, 15, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 31, 35, 36, 40, 42.

Форма проведення – рольова гра “Вихователь дітей дошкільного віку”, планування роботи з дітьми середньої та старшої груп ДНЗ.

Практичне заняття 5. Особливості планування занять та ігор із дитячої риторики у ДНЗ.

- Заняття та ігри з розвитку потреби у дітей спілкуватися з дорослими.
- Заняття та ігри з розвитку потреби у дітей спілкуватися з ровесниками.
- Заняття та ігри з розвитку різних видів спілкування (вербальне, невербальне; спілкування із зовнішнім світом).
- Заняття та ігри з розвитку та навчання дітей різним формам звертання – подяки, привітання, прощання, звертання, прохання, пробачення.
- Заняття та ігри з розвитку та навчання дітей різним формам спілкування (діалог; монолог різних типів висловлювання – опис, розповідь, міркування).
- Заняття та ігри з розвитку та навчання дітей логічним аспектам риторики.

Література: 6, 9, 19, 40, 23, 24, 25, 27, 35, 36.

Форма проведення – рольова гра “Вихователь дітей старшого дошкільного віку”, моделювання занять.

У процесі вивчення дисципліни “Дитяча риторика” успішність студентів обліковується в балах за різні види поточного контролю протягом навчального семестру: усні відповіді, доповнення, уточнення відповідей, активна участь у занятті; аналіз першоджерел, які стосуються проблем дитячої мовно-мовленнєвої компетентності, написання планів-конспектів роботи з дітьми, підготовка рефератів, повідомлень, модульний контроль) – 70 балів; залікове тестування – 30 балів: всього – 100 балів (див. табл.1)

Таблиця 1.

Рейтинг оцінювання знань студентів із курсу “Дитяча риторика”

№ п / п	Прізвище, ім'я та по- батькові студента	Модуль 1					Модуль 2						Поточний контроль	Підсумковий тестовий контроль	Загальна кількість балів
		Рейтинг за видами робіт					Рейтинг за видами робіт								
		ТЕМА 1	ТЕМА 2	Аналіз першоджерел	Написання рефератів	Модульний контроль	ТЕМА 3	ТЕМА 4	ТЕМА 5	Планування роботи з риторики у ДНЗ	Написання конспектів занять з риторики	Модульний контроль			
		5	5	5	5	10	5	5	5	5	10	10	70	30	100

Література:

1. Абрамович С.Д. Чікарьова М.Ю. Риторика: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2001.
2. Антонова Л.Г. Развитие речи: Уроки риторики. Ярославль, 1997.
3. Апресян Г.З. Ораторское искусство. – М., 1982.
4. Арушанова А.Г. Речь и речевое общение детей. – М., 2002.

5. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів, 1990.
6. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. – 1999. – № 1.
7. Баландина Л.А. Риторика для малышей. – Ростов н/Д: изд-во “Феникс”, 2003.
8. Бернацкий Г.Г. Культура политической дискуссии. – Л., 1991.
9. Богуславская М.Е. Купина Н.А. Веселый этикет (развитие коммуникативных способностей ребенка). – Екатеринбург, 1997.
10. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика. – Запоріжжя: Просвіта, 2002.
11. Бондаренко П.С. Судова промова. – Львів, 1972.
12. Васильев Ю.А. Основы культуры речи. – М., 1990.
13. Выготский Л.С. Избранные психологические исследования. – М., 1956.
14. Выготский Л.С. Мышление и речь. Собр. Соч. – М., 1983. – Т. 2, 4.
15. Гавриш Н.В. Розвиток мовленнєвотворчої діяльності в дошкільному віці. – Донецьк: ТОВ “Лебідь”, 2001.
16. Гвоздев А.Н. Вопросы изучения детской речи. – М., 1961.
17. Гурвич С.С. Погорелко В.Ф., Герман М.А. Основы риторики. – К., 1978. – С.8-35, 75-102.
18. Джежелей О.В. Читаем и играем: Пособие для обучения выразительному чтению и разумному поведению. – М., 1994.
19. Дурова А.В. Очень важный разговор: Беседы-занятия об этике поведения с детьми дошкольного возраста. – М., 2000.
20. Жинкин Н.И. Психологические основы развития речи: Сб. В защиту живого слова. – М., 1966.
21. Ивин А.А. Искусство правильно мыслить. – М., 1990.
22. Ключева Н.В., Касаткина Ю.В. Учим детей общению. – Ярославль, 1996.
23. Культура детской речи / Под ред. Л.К.Граудиной и Е.Н.Ширяева. – М., 1998.
24. Курочкина И.Н. Современный этикет и воспитание культуры поведения у дошкольников: Учебное пособие для вузов. – М., 2001.
25. Курцева З.И. “Ты – словечко, я – словечко...” (Варианты занятий по дошкольной риторике с теоретическим комментарием.): Методические рекомендации для воспитателей, учителей, родителей. – М., 2001.
26. Лаврентьева Г.П. Культура обучения дошкольников риторике. – К., 1998.
27. Ладыженская Т.А. Детская риторика в рисунках: 1-й класс: Методические рекомендации. – М., 1995.
28. Леонтьев А.А. Психоллингвистика. – Л., 1976.
29. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность. – М., 1969.
30. Лисина М.И. Общение и речь: Развитие речи у детей в общении со взрослыми. – М., 1995.
31. Лисина М.И. Общение со взрослыми и психологическая подготовка детей к школе. – Кишинев, 1987.
32. Михальская А. Педагогическая риторика: история и теория. – М., 1998.
33. Михневич А.Е. Ораторское искусство лектора. – М., 1984.
34. Молдован В.В. Судова риторика. – К., 1998.
35. Николаева С.О. Занятия по культуре поведения с дошкольниками. – М., 2001.
36. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку: Монографія / Л.О.Калмикова, Н.В.Харченко, С.Д.Дем’яненко, Л.А.Поряженко; За заг. ред. Л.О.Калмикової. – К., Вид-во “ПП Медведєв”, 2007.
37. Рождественский Ю.В. Риторика публичной лекции. – М., 1989.
38. Рождественский Ю.В. Теория риторики. – М., 1997.
39. Сагач Г.М. Золотослів. – К., 1993.

40. Синицина Е. Игры и упражнения со словами. Серия: “Дошкольное образование”. – М., 2000.
41. Смирнова Е.О. Особенности общения с дошкольниками. – М., 2000.
42. Соколова И. Нужно ли обучать дошкольника риторике? // Дошкольное воспитание. – 1996, – № 12.
43. Сопер П. Основы искусства речи. – М., 1995.
44. Чепіга І.П. Ораторське мистецтво на Україні в XVI – XVII ст. //Українська мова і література в школі. – 1989. – № 10.
45. Чиненый А.И. Художественный образ в устном выступлении. – М., 1980.
46. Чуковский К.И. От 2 до 5. – М., 1970.
47. Шенберг В.А. Савкова З.В. Риторика. – С-Пб., 1997.
48. Эльконин Д.Б. Избранные психологические труды. – М., 1989.
49. Этрастов Н.П. Сочетание требований логики и психологии в лекции. – М., 1980.

Зріз знань студентів із дитячої риторики у ході проведення залікового контролю показав, що якість знань студентів за тестом “А” (теоретичне завдання) становить 63,8%. Аналізуючи виконання студентами практичних завдань за тестом “Б”, отримали результат якості знань – 83, 3%. Спостерігаючи за висловлюваннями студентів на педагогічній практиці, на практичних, семінарських заняттях, спостерігається підвищення їхнього рівня фахової мовно-мовленнєвої компетентності, що свідчить про розширення та поглиблення їхніх знань із риторики. Намічені перспективи розширення завдань у ході подальшого вивчення дисципліни “Дитяча риторика” – це необхідність проведення занять з риторики у дитячому садку та планування роботи з риторики під час педагогічної практики.

Висновки. Отже, здійснюючи підготовку фахівців дошкільної освіти велике значення слід приділяти вивченню риторики студентами вищих навчальних закладів, яка сприяє їхній мовно-мовленнєвій компетентності та трансформуватиметься у подальшу педагогічну практику роботи з дітьми дошкільного віку. Отримані позитивні результати апробації навчального курсу зумовлюють постановку питання про збільшення кількості годин, які забезпечать практичні вправлення студентів у ДНЗ з навчання риториці дітей дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зубко В.М. Рейтингова система оцінювання знань студентів. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2005. – 24 с.
2. Абрамович С.Д. Чікарьова М.Ю. Риторика: – Львів: Світ, 2001. – 240 с.
3. Баландина Л.А. Риторика для малышей. – Ростов н/Д: изд-во “Феникс”, 2003. – 280 с.

УДК 371.01

В.В. Денисенко

ОБГРУНТУВАННЯ СТИЛІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У сучасних умовах становлення особистості майбутнього вчителя початкової школи проблема дослідження й обґрунтування стилів педагогічної діяльності наповнюється новим змістом і потребує вирішення. Успішність та ефективність практичної діяльності студентів значною мірою залежить від рівня сформованості їх професійно-педагогічних ціннісних орієнтацій, що є основою професійних компетенцій і духовним джерелом особистості майбутнього педагога.

In the modern terms of becoming future teacher's initial school personality the problem of research and ground the styles of pedagogical activities is filled with new maintenance and needs decision. Progress and efficiency of students' practical activity with a great extent depends on the